

*Gavin Francis*

**PREOBRAZBE TELESA**

*O medicini in spremembah  
v človekovem življenju*



*Gavin Francis*

# **PREOBRAZBE TELESA**

*O medicini in spremembah  
v človekovem življenju*

*Prevedla Miriam Drev*



---

**Ljubljana, 2019**

**Gavin Francis**  
**PREOBRAZBE TELESA**  
O medicini in spremembah v človekovem življenju

**SHAPESHIFTERS**  
On Medicine & Human Change  
Copyright © 2018 by Gavin Francis

© za Slovenijo UMco, 2019. Vse pravice pridržane.

*Prevod:* Miriam Drev  
*Izdajatelj in založnik:* UMco d. d.  
Zbirka Odkrito

*Odgovorni urednik:* Samo Rugelj  
*Knjigo uredila:* Renate Rugelj  
*Oblikovanje ovitka in postavitev:* Aleš Cimprič  
*Slika na naslovnici:* Depositphotos  
*Številčenje kazala:* Aljaž Krivec  
*Tisk:* Primitus d. o. o.  
*Naklada:* 400 izvodov, 1. natis  
Ljubljana, 2019

Knjižno delo je izšlo v okviru programa, ki ga sofinancira  
Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

Brez pisnega dovoljenja založbe je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, skupaj s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki, v okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji  
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

612

FRANCIS, Gavin, 1975-

Preobrazbe telesa : o medicini in spremembah v  
človekovem življenju / Gavin Francis ; prevedla Miriam Drev. - 1.  
natis. - Ljubljana : UMco, 2019. - (Zbirka Odkrito)

Prevod dela: Shapeshifters

ISBN 978-961-7050-32-5

298767360

**UMco d. d.**, Leskoškova 12, 1000 Ljubljana  
tel.: 01/ 520 18 39, e-pošta: bukla-urednistvo@umco.si, www.bukla.si

*Za življenjske optimiste,  
ki v človekovem preobražanju vidijo upanje.*

LECTOR INTENDE, LAETABERIS

## **Človeštvo, človeški**

*Samostalnik:* človeška rasa, človeška vrsta, vsi ljudje na svetu, človekova narava, človečnost.

*Pridevnik:* nanašajoč se na človeka, umrljiv, oseben, posamičen, družben.

## **Sprememba, spremeniti**

*Samostalnik:* prekrojitev, mutacija, različica, metastaza, razsevek, odklon, obrat, evolucija, revolucija;  
preobrazba, preoblikovanje; metamorfoza.

*Glagol:* prekrojiti, prilagoditi, preobrniti, premestiti, preokreniti, premešati, preusmeriti, predrugačiti;  
preoblikovati, preobraziti, pretvoriti.

Duh mi veli, naj opevam spremembe oblik, preobrazbe v nova telesa\*.

– Ovidij, *Metamorfoze* (pribl. 8 n. št.)

Vse stvari se sčasoma spremenijo in mi se spremenimo z njimi.

– Lotar I. Karolinški,  
cesar Svetega rimskega cesarstva (pribl. 840)

In nato sem se jaz, ženska, ko je Usoda pomignila z roko, spremenila v moškega.

– Christine de Pizan, *Mutacije Usode* (1403)

Smo zgolj sveženj ali zbirka različnih občutkov ... in smo v nenehnem spreminjanju in gibanju.

– David Hume, *Razprava o človeški naravi* (1739)

Sama po sebi je nespremenjena, ista voda, ki so jo uzrle moje mlade oči; vsa sprememba je v meni.

– Henry David Thoreau, *Walden* (1854)

Metamorfoza vlada naravnim pojavom ... v njej odseva spremenljivi značaj znanja in naravnosti do človeškega.

– Marina Warner,  
*Ovidska metamorfoza v sodobni umetnosti* (2009)

---

\* Publij Ovidij Naso: *Metamorfoze*, izbor, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1977, prevedel Kajetan Gantar.





# Vsebina

	<i>Opomba o zaupnosti</i>	13
1.	<i>Transformacija</i>	15
2.	<i>Volkodlaki</i> Vznemirjenost ob polni luni	21
3.	<i>Spočetje</i> Prvi in drugi razlog za obstoj	33
4.	<i>Spanec</i> Kamrica za sanje	47
5.	<i>Bodybuilding</i> Kot obseden od furij	57
6.	<i>Lasišče</i> O rogovih, grozi in slavi	71
7.	<i>Rojstvo</i> Preoblikovanje srca	81
8.	<i>Pomladitev</i> Alkimija mladosti in lepote	93
9.	<i>Tetoviranje</i> Umetnost preobrazbe	105

10. <i>Anoreksija</i>	117
Čar nadzora	
11. <i>Halucinacije</i>	129
Hudičev teritorij	
12. <i>Puberteta</i>	139
Mladost v nenadnem pospešku	
13. <i>Nosečnost</i>	153
Pretanjeno delo brez primere	
14. <i>Gigantizem</i>	169
Dva torinska velikana	
15. <i>Spol</i>	181
Dvoje Tejreziasovih življenj	
16. <i>Jetlag</i>	197
Možgani, ki podpirajo nebesni svod	
17. <i>Naravnavanje kosti</i>	205
Algebra celjenja	
18. <i>Menopavza</i>	217
Tretji obraz boginje	
19. <i>Kastracija</i>	229
Upanje, ljubezen in žrtvovanje	
20. <i>Smeh</i>	241
Ena naših odlik	
21. <i>Protetika</i>	249
Človeštvo 2.0	

22. <i>Spomin</i>	261
Palače pozabe	
23. <i>Smrt</i>	279
Praznovanje življenja	
24. <i>Preobrazbe</i>	291
Zahvale	297
Končne opombe – viri	301
Seznam ilustracij	317
Imensko in stvarno kazalo	321



## *Opomba o zaupnosti*

TA KNJIGA VSEBUJE VRSTO ZGODB o medicini in spreminjajočem se človeškem telesu. Kakor morajo zdravniki spoštovati privilegiran dostop, ki ga imajo do naših teles, morajo spoštovati tudi naše zaupanje, ko z njimi delimo svoje zgodbe. Te dolžnosti smo se zavedeli že pred davnima dvema tisočletjema in pol: Hipokratova prisega od zdravnika zahteva: »Molčal bom o vsem, kar bom pri izvrševanju prakse ali tudi izven nje videl ali slišal o življenju in vedenju ljudi, in česar ne gre obešati na veliki zvon«. Kot zdravnik in obenem pisatelj sem porabil veliko časa za preudarek o rabi zaobljube, da mora zdravnik molčati, ter tehtal, kaj lahko povem in česa ne, ne da bi izdal zaupanje svojih pacientov.

Vsa razmišljanja, ki sledijo, se opirajo na dogodke iz moje klinične prakse, vendar sem bolnike v njih tako zakril, da jih ni mogoče prepoznati – vse podobnosti z njimi, ki so ostale, so naključne. Varovanje zaupnosti je temeljna sestavina mojega dela: »zaupanje« pomeni »v dobri veri« – vsakdo od nas prej ali slej postane pacient; vsi si želimo zaupati, da nam bodo zdravniki prisluhnili in spoštovali našo pravico do zasebnosti.



## *Transformacija*

Iz tako preprostega začetka so se razvile in se še naprej razvijajo neskončne, najlepše in najčudovitejše oblike.

– Charles Darwin, *O izvoru vrst*

NEDALEČ OD MOJE ORDINACIJE STOJI PARK, obrobljen s češnjami in bresti, ki so z menjavo letnih časov vsako leto deležni čudovitih preobrazb. Če si na svoji poti v službo utegnem utrgati trenutek, sedem na klop in jih nekaj časa opazujem. Z zimo pridejo viharji, in zadnjih nekaj let sem bil priča, kako so podrli večje število najvišjih brestov. Ko drevesa omahnejo in iz tal izruvajo korenine, v zemlji zazevajo globoke vrzeli, velike kakor krste. V času okrog velike noči pa se veje ovijejo v tako očarljivo zelenje, da razumem, zakaj si nekateri predstavljajo, da je prav zelena barva tista, ki te pričaka v nebesih. Cvetoče češnje spomladi gosto prekrijejo travo s cvetnimi listi, in če se sprehodiš pod njihovimi krošnjami, te praznično odenejo v rožnato ogrinjalo. Poletni čas daje vtis zrelosti in nasičenosti – ljudje pečemo dobrote na ražnju, otročički se igrajo na odejah, pogrnenih v senci; akrobati lovijo ravnotežje na vrveh, napetih med drevesnimi debli. Toda moj najljubši letni čas je jesen, ko se nebo pne posebej visoko ter je zrak ves kristalen in rezek, pri mojih nogah pa

se nabirajo kopice škrlatnega, rdečkastorjavega in zlatega listja. Ta park občudujem že kakšnih petindvajset let – leži namreč nedaleč od medicinske fakultete, na kateri sem se izobrazil za zdravnika.



Pri devetnajstih, v prvem letu svojega študija, sem na svoji poti skozi nanose tega listja obiskoval seminar iz biokemije – predavanje, med katerim sem doživel nekaj, kar je bilo podobno razodetju o izpopolnjenosti, medsebojni povezanosti, celo čudežu življenja. Začetek je bil usoden: predavateljica je na steno projicirala zapleten diagram hemoglobinske molekule. Pojasnila je, da so porfirini – skupina organskih spojin, vsebujočih »pirolove obroč«, ki vežejo kisik na rdeče krvničke – bistveni tako za krvni hemoglobin človeka kot tudi za klorofil, ki veže sončevo energijo v liste rastlin. Porfirinom se moramo zahvaliti, je rekla, da je življenje na Zemlji, kakršno poznamo, sploh mogoče. Molekularna struktura na steni je bila podobna štiriperesni deteljici, pri kateri so bili listi porfirina med seboj prepleteni v arhitekturo skoraj gotske dovršenosti.



V jedru vsakega od štirih listov je bil v sredino zaščitne ploščice položen atom železa, rdeč kot lava.

Ko se kisik veže z osrčjem vsakega lista, je pojasnila predavateljica, se obarva rdeče kakor jeseni javor; ko se kisik sprosti, pa potemni, da postane škrlaten. Do tod zgolj biokemija. »Toda to ni statičen proces,« je dodala predavateljica, »pač pa je dinamičen in živ.« Vezava kisika preobrazí njegovo zaščitno ploščico; napor te preobrazbe potegne drobčen atomski vzvod, ki upogne ploščice drugih treh, s čimer spodbudi privzem večje količine kisika. Prvo razodetje o tem, kako elegantna je biokemija, je bilo v enaki meri osupljivo kot tudi samoumevno: molekule sodelujejo druga z drugo in tako ohranjajo življenje, pri klorofilu enako kot pri hemoglobinu.

Med opazovanjem diagrama sem si poskusil v domišljiji narisati milijarde molekul v svojem lastnem hemoglobinu, menjavanje njihovih oblik, ko so z vsakim vdihom zbirale kisik v mojih pljučih. Nato sem si zamislil bitje svojega srca, ko v moje možgane, moje mišice, moja jetra potiska reke krvi, tam pa nato sledi enaka menjava v nasprotni smeri. Ta transformacija je bila po vsem videzu prav tako življenjsko neogibna in ponavljajoča se kakor vsakoletno brstenje in osipanje listja, in zdelo se mi je kar nekako neverjetno, da se iz trenutka v trenutek godi tudi v mojem telesu.

»Nujneje ko tkiva potrebujejo kisik, bolj kisla postanejo,« je nadaljevala predavateljica; »ta kislost preusmeri hemoglobin, da izloči kisik *natančno v razmerju s potrebno količino.*« To je bilo zame drugo razodetje v tistem dopoldnevu: kri je pretanjeno kalibrirana, da zadovolji različne potrebe po kisiku v različnih delih našega telesa. Predavateljica je prešla k razlagi, na kakšne načine se komaj opazno poveča hemoglobin pri zarodku, da bi počrpal kisik skozi placentu,

jaz pa sem bil tako zaposlen s prvima uvidoma, da sem jo komaj še slišal.

Zdelo se mi je, da je zrak prežet s spoštljivostjo, razkri-  
vanjem svojevrstnega veselja; da v živžavu telesne kemije  
obstaja takšno ravnotežje, sem občutil kot nekaj nenavadno  
lepega, čeprav obenem neizogibnega.

PREOBRAZBA JE ENA NAJSTAREJŠIH in najodmevnejših tem v  
književnosti in umetnosti; pred dva tisoč leti je latinski pe-  
snik Ovidij v *Metamorfozah* upodobil naravo in človeštvo kot  
brbotajoč vrtinec, v katerem je v ciklih sprememb ujeta vsa  
snov, živa in neživa, »gnetljiva kakor vosek, ki nikdar ne  
ostane, kot je bil, in iste ne vzdrži oblike, ko vanj se vtisne  
vzorec nov ... vse je le v pretoku in vstopi v bivanje samó  
kot bežen videz«..) Ovidij je svojo pesnitev končal z izjavo  
o bratstvu vsega živega in s strastnim pozivom k sočutne-  
mu ravnanju z vsemi bitji. To sočutje leži v osrčju klinične  
prakse – zdravstvo lahko opišemo kot povezavo medicinske  
vede z dobroto. Ta knjiga slavi dinamizem in preobrazbo v  
človeškem življenju, tako v smislu razmišljanja o človeškem  
telesu kot tudi v smislu univerzalne resnice.

V evoluciji vse okrog nas je mogočna procesija kozmosa:  
vesolje se širi, ko se vrtil spirala galaksije, naša Zemlja se suče  
po svoji orbiti, Luna pa se vsako leto vse bolj oddaljuje. Za-  
radi nagiba planetarne osi se krožno menjavajo letni časi;  
več kot trilijon plim in oseki je že obliznilo morská obrežja na  
Zemlji. Premeščanje tektonskih plošč prenavlja zemeljsko  
skorjo. »Nobena stvar ne ostane dolgo enaka,« je vsakdanja  
resnica, ki vam, odvisno od vašega zornega kota, pomeni bo-  
disi prekletstvo ali pa uteho. »Nikoli ne moreš dvakrat stopiti  
v isto reko,« je dejal Heraklit – kajti naša telesa se nepresta-  
no prerajajo, prav tako kot se nenehno prenavlja rečna voda.

Biti živ pomeni biti v neprekinjeni metamorfozi. Meje našega jaza so luknjičave – oblikujejo in preoblikujejo jih prvine našega okolja. Rečna voda je bila nekoč morski pršec; naslednje leto se bo morda pretakala po krvi vašega sosedu. Voda, ki jo vsebujejo vaši možgani, je nekoč kot dež padla na pradavno pokrajino in valovila na gladini davno izginulih oceanov. S tega gledišča je telo samo po sebi pretakajoča se struja ali plameneč ogenj; niti dva hipa ne ostane enako. V rasti in okrevanju, v prilagajanju in staranju naša telesa neizogibno spreminjajo svojo obliko – med spanjem, spominjanjem in učenjem pa se enako godi z našim umom. Tako gre to od stisk, ki nas kdaj nezadržno preplavijo, do vseh prehodov, ki smo jih deležni od spočetja do groba; od nevronskih tokov, ki tkejo zavest, do sprememb, ki jih lahko sprožimo z lastno voljo in odločnostjo, ljudje utelešamo spremembo.

Beseda »pacient« pomeni »trpin«, »bolnik«, in prakticiranje zdravniškega poklica pomeni prizadevanje, da olajšamo človeško trpljenje. Večina dela, ki ga opravljam kot zdravnik, v svoj prid izkorišča spremembe, ki nam pomagajo, in poskuša upočasniti tiste, ki bi nas ovirale. V vlogi pisatelja me zanima sprememba kot prisposodba, s katero se že tisočletja ukvarjajo pesniki, upodabljaljoči umetniki in misleci, v vlogi zdravnika pa me zanima ista tema, kajti posvečanje zdravljenju pomeni prizadevati si za ugodno spremembo v umu in telesu mojih pacientov, naj bo ta še tako skromna.



## Volkodlaki

### Vznemirjenost ob polni luni

Kot prva človeška metamorfoza te vrste je Likaonova preobrazba (v volka) vredna, da jo natančno proučimo.

– Genevieve Lively, *Ovidijeve 'Metamorfoze'*

KADAR JE NOČ NA ODDELKU za nujne primere posebno krvava zaradi nasilja ali naporna zaradi številnih sprejemov na psihiatrični oddelek, pogosto slišim pripombe kolegov: »Gotovo spet sveti polna luna.« Med kakšno nemirno nočno izmeno sem celo kdaj stopil na prosto, da bi na nebu nema- ra našel pojasnilo za svoj prenapolnjeni delovni urnik na Zemlji. Da luna učinkuje ne le na plimovanje ali cikle človekove plodnosti, temveč tudi na njegovega duha, je starodavno prepričanje. Othello reče Emiliji: »To je zato, ker luna je skrenila, prišla je zemlji bliže kot navadno in so ljudje kar nori.«\* James Joyce v *Uliksu* besni na lunino »moč, da povzroča zaljubljenost, trpinči, odene v lepoto in obnori«. Da luna preobraža človeško duševnost, je vesplošno razširjeno prepričanje – potrdila ga je vrsta študij, opravljenih v Indiji,

---

\* William Shakespeare: *Othello*, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1996, prevedel Milan Jesih.

Iranu, Evropi in Združenih državah Amerike. Neka severnoameriška raziskava je ugotovila, da je 40 odstotkov anketiranih prebivalcev prepričanih, da luna vpliva na um; neka še pred tem opravljena anketa pa je ugotovila, da tako meni 74 odstotkov strokovnega kadra za duševno zdravje. Toda statistiki te trditve niso mogli potrditi: število sprejemov v bolnišnice zaradi telesnih poškodb, manije ali psihoze («lunatičnosti») ni odvisno od luninih men, prav tako ne obstaja povezava med temi in pogostostjo poskusov samomora, prometnih nesreč ali klicev na telefone za pomoč v stiski. Moji kolegi na urgenci in tistih 74 odstotkov zaposlenih v psihiatrični stroki se vsi po vrsti motijo.

Ugotovitev, da resnica nasprotuje tovrstnemu široko razširjenemu mnenju, je spodbodla tri kalifornijske psihiatre, da so se lotili raziskave. V študiji, naslovljeni »Vnovičen razmislek o luni in blaznosti«, so postavili tezo, da je polna luna ali ščip, preden je bila v devetnajstem stoletju izumljena učinkovita umetna razsvetljava, verjetno res vplival na tiste s krhkim duševnim zdravjem, saj je motil kakovost in trajanje spanca. Navedli so dokaze, da lahko štirinajsturen počitek v temi omeji ali celo prepreči epizode manične psihoze in da celo zmerna okrnitev dolžine spanca utegne poslabšati duševno zdravje ter sprožiti epileptične napade – kar so potrdili tudi moji pacienti z bipolarno motnjo in epilepsijo. Vzorci aktivnosti v možganih, ki imajo opraviti z zdravim spancem, se po vsem sodeč prekrivajo z vzorci, povezanimi s trdnim duševnim zdravjem na načine, ki jih za zdaj še ne razumemo povsem.

Pred uvedbo umetne razsvetljave so ljudje izkoristili dneve okrog polne lune, saj je svetila dovolj močno, da so bili lahko zunaj. Industrijalci in intelektualci, ki so v Angliji v osemnajstem stoletju osnovali Lunarno družbo, te niso

poimenovali tako, ker bi bila luna predmet njihovih raziskav, pač pa zato, ker se je bilo njenim članom lažje sestajati ob večerih, ko je svetil ščip. A mesečina je bila tudi dovolj senčnata, da je v domišljiji netila strahove. »Duševni bolniki so ob polni luni bolj vznemirjeni, podobno kot so vznemirjeni ob prvem svitu,« je v devetnajstem stoletju zapisal francoski psihiater Jean-Étienne Esquirol: »Mar ni tako, da ta sijaj v njihovih domovih vzbuja vtis svetlobe, ki enega prestraši, drugega razveseli, vznemirja pa prav vse?«

JOANNE FREDERICK so v bolnišnico pripeljali z rešilnim vozom; na vrhu njenega triažnega kartona je pisalo »razdraženi delirij«. Preteklo Joannine zdravstvene težave je opisala njena sostanovalka: že nekaj dni jo je mučil prehlad, počutila se je slabotno in potrto ter je šla v lekarno po zdravila. Ta niso učinkovala; počutila se je še slabše, bolel jo je želodec, imela je občutek, da ji gori koža. Njen urin je bil vroč in gost, težko je šla na vodo. Tudi v preteklosti je imela vnetja urinarnega trakta, toda tokrat je bilo drugače: pestile so jo hude bolečine, ki so se iz života razširile v ude, ves čas pa jo je mučila tudi nizka vročica. Dogovorila se je za obisk pri svojem splošnem zdravniku, vendar ji ni uspelo potrpeti do takrat; njena sostanovalka je namreč poklicala rešilni voz, ko je Joanne dobila privide, da se po stenah plazijo orjaški kuščarji. Na poti do bolnišnice so jo zgrabili krči, in ko sem jo obiskal na intenzivnem oddelku, je bila pod vplivom pomirjeval.

Do »razdraženega delirija« lahko človeka privede na stotine reči: prevelik odmerek mamil, prekinitev jemanja mamil, vnetja, kapi, možganska krvavitev, poškodbe glave, psihične motnje in celo pomanjkanje nekaterih vitaminov. Toda vse Joannine krvne slike so bile v mejah normale – računalniška

tomografija njenih možganov ni pokazala ničesar pozornost zbujačega. Medtem ko je pod vplivom pomirjeval ležala na intenzivnem oddelku, mi je njena sostanovalka začela podrobneje pripovedovati o njej. Joanne je živela razmeroma mirno, imela je nekaj bližnjih prijateljev, vendar se je večinoma držala zase. Nekoč so jo že zdravili v bolnišnici zaradi »živčnega zloma«; v bolnišničnem poročilu je pisalo, da je imela krajši napad hromeče panike in tesnobe, ki pa sta se po nekaj dneh počitka pomirili. Zaposlena je bila kot uradnica v kletni pisarni mestnega sveta – rada je imela svojo službo, saj ji je omogočala, da se je izogibala soncu. »Strašansko hitro jo opeče,« je povedala njena cimra, »moral bi jo videti poleti – tako jo ožge, da se ji naredijo mehurji.« Joannina polt je bila posejana z rjavimi pigmentnimi lisami, zlasti po obrazu in rokah, kakor da bi se po mokri koži posula s kavnimi zrnici.

Takrat sem bil zdravnik specializant; sam in preostali del zdravstvene ekipe smo se pri določanju njene diagnoze znašli pred uganko. Ko je prispel primarij, da bi opravil vizito, je skrbno prisluhnil pripovedi, kako je Joanne sploh prišla na oddelek, in preletel zapisnik o njenem prejšnjem zdravljenju v bolnišnici. Skrbno je pregledal njeno kožo, polistal po izvidih in se nato z zmagoslavjem v očeh ozrl navzgor v nas: »... pregledati moramo njene porfirine,« je dejal.

Porfirine, ki so bistvenega pomena tako za strukturo hemoglobina kot tudi klorofila, v telesu proizvajajo niz posebnih encimov, ki so med seboj usklajeni kakor ekipa zidarjev, kadar postavlja gradbeni oder. Če eden od teh zidarjev dela ne opravlja pravilno, se pojavi motnja, imenovana porfirija. V krvi in tkivih se nakopičijo delno oblikovani porfirinski obroči, kar privede do »kriz«, ki jih lahko sprožijo zdravila, dieta in celo nekaj neprespanih noči. Nekateri porfirini so



izredno občutljivi na svetlobo (prav ta lastnost jim omogoča absorpcijo sončeve energije v klorofil) in nekatere oblike porfirije ob izpostavitvi soncu povzročijo mehurjasto vnetje, ki za seboj pusti brazgotine. Nalaganje porfirinov v živcih in možganih povzroča odrevenelost, paralizo, psihozo in krče. Še en učinek kopičenja porfirinov v koži, za zdaj nepojasnjen, je rast dlak na čelu in licih. Akutna porfirija lahko povzroči zaprtost in mučne bolečine v trebuhu; nič neobičajnega ni, da trpečega človeka, ki tuli od bolečin, privedejo v operacijsko dvorano in ga po nepotrebnem operirajo, preden zdravniki postavijo pravilno diagnozo.\*

Ko so iz laboratorija prispeli Joannini izvidi, so potrdili visoke ravni porfirinov; obstajala je precejšnja verjetnost, da je obolela za redko obliko porfirije, imenovane »variegata«. Medtem smo že začeli z zdravljenjem: predpisali smo ji počitek, izogibanje zdravilom, ki stanje poslabšajo (sredstva proti prehladu, ki jih je v lekarni kupila brez recepta, so verjetno sprožila krizo), in intravenozno tekočino. Po treh dneh si je opomogla in so jo odpustili iz bolnišnice ter priložili seznam zdravil, katerim naj bi se izogibala, in končno tudi dodali pojasnilo, zakaj je bila od nekdanj preobčutljiva na svetlobo.

LETA 1964 JE LONDONSKI NEVROLOG Lee Illis v reviji *Proceedings of the Royal Society* objavil nenavaden prispevek. Na štiri razumljivo in prepričljivo napisanih straneh je postavil domnevo, da je mit o volkodlakah okrepila ali celo zakuhal porfirija. Obolenje kože, kakršno je hipertrihoza, lahko povzroči, da na obrazu in rokah zrastejo dlake, ne izraža

---

\* Ko ti graditeljski encimi ne delujejo pri rastlinah, se listi že ob pičli izpostavitvi svetlobi posujejo s temnimi pikami.